

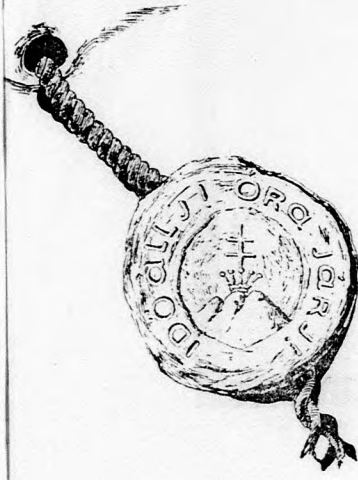
16

Magyar Nemzeti Társaság
Hírlapkiadó Iroda
Nővédelmi Napló
1899. évi. 1163.

2

ELŐKELŐ: :VILÁG

• HETENKÉNT • MEGJELENŐ • FOLYÓIRAT •
• A MAGYAR NEMES TÁRSASÁG SZÁMÁRA •

„ELŐKELŐ VILÁG“

hetenkint (szerdán) megjelenő szépirodalmi és társadalmi folyóirat a magyar nemes társaság számára.

Előfizetési ára:	Szerkeszti és kiadja:	Szerk. és kiadóhivatal:
Egész évre . . . . . 8.—	Lengyel Gizella.	BUDAPEST,
Egyes szám . . . . . —20		VII. ker., István út 40. szám.

Babik József egri tanár következő műveit pártfogóink szives figyelmébe ajánljuk.

Magyarok hazája költők dalaiban. Hazafias költemények gyűjteménye. Ára füzve 2 frt 60 kr., kötve 3 frt 20 kr., 3 frt 60 kr., 4 frt 60 kr.

Hazafias szavaltok, dalok és indulók. Füzve 50 kr., félvászomban 65 kr., egész vászonban 75 kr.

Szent László élete és tettei. Füzve 40 kr., félvászomban 60 kr., egész vászonban 70 kr.

A magyar kath. egyházi ének története. Ára 40 kr.

Szerény nézetek egyházi szónoklatunk jelen állásáról. Ára 60 krajczár.

Barátságos beszélgetések egyről-másról. A jó magyar népnek elmondva 41 képpel. Ára füzve 50 kr., félvászomban 65 kr., Csinos vászonkötésben 80 kr.

Megrendelhetők továbbá ugyancsak Babik József tanár úrnál: *Árpádházi Boldog Margit élete.* Irta: Demkó György, hittudor. Ára füzve 1 frt 50 kr., diszpéldányban 2 frt 20 kr.

A három jó barát. Névszerint: *Páter Hilláriusz.* (Papi adomák, ötletek és jellemvonások gyűjteménye). Ára füzve 1 frt 50 kr., csinos vászonkötésben 2 frt.

Fráter Jukundián. (Káplánok. Az iskolában. Szerzetesek. Kispapok. Kántorok. Sekrestyések és harangozók. Atyafiak. Rabbínusok). Ára 1 frt 50 kr. Csinos vászonkötésben 2 frt.

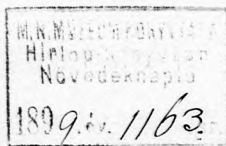
Novicczius Gaudenczius. (Fráter Josephus válogatott adomái. Adomák Fráter Josepusról. Vegyesek.) Ára 1 frt 50 kr. Csinos vászonkötésben 2 frt.

Mind a három rész egyszerre megrendelve, füzve 3 forint. Vászonkötésben 4 frt 50 kr.

Szűz Mária rózsakoszorúja énekek és imák. Ára 50 kr., papirkötésben 60 kr., vászonban 65 kr.

Imák és énekek. Jézus szentséges szívének és a bold. Szűz Mária szeplőtlen szívének tiszteletére. Füzve 40 kr., kötve 55 kr.

Az élet nagy keresztútja 80 kr.

II. évfolyam.

1899. január 11.

2. szám.

ELŐKELŐ VILÁG

Szerkeszti és kiadja: LENGYEL GIZELLA.

Sursum corda!

Forrong a világ. Az eszmék összekavarodnak, a szívek elvadulnak abban a nehéz küzdelemben, a melyet az emberiség oly elkéseredetten vív kenyérért, jogért és szabadságért.

Lazul, szakadoz minden kötelék, a mely valaha szent volt, mert megromlott a hit és erkölcs, a mely egykor azokat a köteleket a rothadás ellen biztosította.

Franciaországban, a hol az emberiség művelődésének fátyliját meggyújtották és mind e napig lobogtatják, a felekezeti gyűlülség pokoltüze kezd vérszesen föllángolni.

Cubában még nem csitult el a sebesültek jajsza, Spanyolország még alélt a roppant vérvesztéstől s Afrikában a civilizáció és a kereszténység nevében valósággal topzódnak a vandalizmusban Európa kulturnemzetei.

És a mi rablás, azt elnevezik paczifikáczióknak; a mi ember-telen gyilkosság, elkeresztelik elégtéltészerzésnek. Tehetik, mert hát ki emelne szót azokért a szegény meztelen, fegyvertelen szerencsenekért, a kik eddig békén, boldogan éltek vadonjaikban s a kik most ezrenként esnek áldozatul az emberséges nyugat öldöklő szerszámainak.

Csoda-e, ha ilyen kegyetlenségek, ha ilyen arczátlan hazugságok között megháborodnak az emberek? Csoda-e, ha az éhezők, a vélt, vagy való igazságtalanságokat szenvedők szövetkeznek a mai rend és civilizáció megsemmisítésére.

Csoda-e, ha a hazugságok és jogtalanságok sötét tengerén hanyattatva, hazánkban is oly szomorú körülmények állottak be, a milyenek alatt most sinlődünk.

Kielégíthetlen önzés egyfelől, féktelen gyűlölet másfelől. Egyik úgy, mint a másik, tipródik a törvényen, a törvénnyel a nép hitén és bizalmán.

Ebben a kétségbeejtő zűrzavarban akárhova tekintünk is, azt kell látnunk és tapasztalnunk, hogy ennek a szomorú állapotnak az oka a mai kor homályos, zavart fogalma, eltompult beteges érzése a tisztességről és a becsületről.

Valóban, már a közeli napok képe is visszariasztón állana előttünk, ha ebben a rettentő zűrzavarban úgy az egyik, mint a másik részen ki nem emelkedik egy-egy kicsiny csoport, amely szóval és tettel bizonyosságot tesz arról, hogy tisztán őrizte meg a becsület fogalmát.

Ezek a férfiak, a kik életüket kockáztatva a porondra állottak, hogy fegyvereik csattogásával és dörgésével térítsék észre az elvakult pártokat, új és erős reményt öntöttek belénk, hogy nemzetünk, a mely annyi vést állott ki, most is mielőbb kivágja magát veszedelmes helyzetéből.

Valóban, az olyan nemzet, a melynek ősi törzse, a nemesség, az arisztokrácia, olyan hajtásokkal dicsekedhetik, mint a kik nálunk most fegyverrel sikra szállottak az alkotmányért és becsületért, az ilyen nemzet bármily viharok és veszedelmek között is új ezredévet ér.

Bármily fenyegetők legyenek is tehát közéletünk küzdelmei — sursum corda! — nincs okunk kétségbeesésre; mert — ime látjuk — nem szült gyáva nyulat Nubia párducza: a magyar nemesség életével, vérével mindenkor készen áll, ha veszélyben a haza.

Dicsőség nekik: az alkotmány és becsület lovagjainak! Fegyverüket koszorúzza dicsőség, vérük hullását jutalmazza a haza békéje s a nemzet boldogsága!

Örök szerelem.

Irta: Horváth Vilma.

Ha a világ majd kihült, megfagyott,
Egén nem égnek fénylő csillagok
A hold, mint óriás kísértet
A földre hideg, halovány fényt vet
S a föld, mintha csontváz lenne,
Bebámul a végtelen üregbe,
Tenger szívek hullámdobogását
Jégpánczélok örökre lezárják —
Akkor feltöröm sírom zord falát,
Sírodhoz kúszom a némaságon át
Szivedhez teszem porló szívemet
S ez érintésre a világ felett
A régi láng még egyszer átrezeg . . .

Kigyó-kisasszony.

Irta: Pongrácz Béla.

Az Úr hányadik esztendejében történt, arra nincsenek adataim; csak annyit hallottam, hogy Szt.-Iván havának egyik holdas éjszakájára esett, a mikor mendelényi Mendy Tamást a felesége lánya holtan vette le a szekérről.

Hogy miért holtan, arról mind e napig sok szóbeszéd járja.

A sok közül egyet mondok el.

Hát a mikor az a szörnyű gyász borult a Mendy-házra, akkor igazán bővösek voltak a szentiváni éjek... A tél későn eresztett s így valamennyi fű, fa, bokor együtt virágzott bódító illattal, kápráztató szinpompával.

Tessék csak elképzelni a megifjodott földet így, menyasszonyi köntösében, piros, kék, sárga virágoktól koszorúzottan, a mint ingerlőn, titokzatosan hullámszik rajta végig a teli hold ezüstös fátyola!

Csoda-e, ha Mendy Tamásnak kedve támadt a vadon sűrűjében szarvast úzni, vagy inkább talán álmodozni.

Álmodozni!?!...

*

A merre Budapestről Szolnok felé visz a vasút, a jobb oldalon, harántosan, kisebb hegyek domborodnak.

Valamikor sötét erdőség borította ezeket a hegyeket, míg most imitt-amott egy-egy bükk vagy kökénycserje szomorkodik a multakon.

Mendétől Tápító-Sülyig a hegyek gerinczén keskeny csapás húzódik, olyan, a milyent egy kordély törhet magának.

Azt a hegyet, ott Mendé alatt, a hol ez az ösvény kezdődik, a környék népe Leányvárnak nevezi.

Ennek a hegynek az ormán mély horpadás látszik, oda sülyedt valamikor Leányvár, a melynek az úrnője Kigyó-kissasszony volt.

A Kigyó-kisszonyt akkoriban Ágnesnek hívták.

Szép volt, mint a tündérek álma. Fűrtei aranyba játszó és bokáig omlók; orczái halványak és tündöklők, mint a messze csillagok; szemei égő ibolyák; ajkai, mint a csattogó számóczák; termete sudár, ringó, hajladozó, mint a nád.

Ágnes kisasszonynak nem volt sem apja, sem anyja; maga parancsolt a marczona várnép fölött s mert a kardot úgy forgatta, mint a legjobb levente, íjjával pedig röptében lőtte a fecskét, haragjában pedig rettenetes volt, hát félték is őt.

Hanem volt Ágnes kisasszonynak ezeknél gyilkosabb fegyvere is: a szerelem.

A kire pillantott, az a lovag el volt bővölve; a kire mosolygott, az el volt veszve.

Pedig sokra kacsintott, sokra mosolygott.

Holdas éjszakákon tehér pongyolájában ott mélézgatott valamelyik erkélyen s a mig tekintete a távol sejtelmes homályán révedezett, ajkai megnyiltak s dala elvarázslón csengette be a vidéket.

Jaj volt annak, a ki az ő énekét meghallotta; mert abban lángot vetett a szerelem tüze, a szivéből az agyába csapott a vér, s észvesztetten rohant a csodás, búsongva csábító hang után.

Ha czélhoz ért, akkor az a ragyogó lidércz, sóhajjal, kendőlobog-

tatással köszöntötte, mire csikorogva ereszkedett le a vár felvonó hidja s a lovag bent volt a kelepczében.

A várkastély félhomályú termében várta aztán csak igazán kápráztató, szívremegtető látomány.

Eléje tárult két gömbölyű kar, puha, mint a hab, fénylő, mint a selyem, égető, mint a nap, s egy pillantás, egy mosoly és a lovag csak úgy szédül, mint a kigyótól igézett madár a rózsás illatos temetőbe, Ágnes pihegő kebelére.

Majd eltaszítja őt a lidércz s miként a hold elő. az áttetsző, könnyű fellegek, siklik, suhan idébb, odább. Szemkápráztatóan mosolyogva hajladozik, mialatt, mint a kigyó, észrevétlenül egy ezüst kürtbe fú.

Erre fölpattan az ajtó, zordon martalóczok rontanak be s láncra verik a szegény lovagot és vállaikra kapva, elhurcolják a vár egyik nyirkos pinczéjébe, a hol a többi szárnyavesztett pillangó sóhajtozik.

Oh, az ember sohasem maradhat a paradicsomban.

Reggeli után, mikor megkondul a harang, elővezetik a rabokat, s tejükre kantárt, szájukra zablát nyomnak és hámba fogják őket egy kétkerekű hintó elé.

Nemsokára kilép Ágnes kisasszony áhítatos arcczal, egyik kezében imádságos könyvvel, a másikban ölmos korbácsal s a kocsiba lép.

A csatlósok kezébe adják a gyepőt s ő korbácsával végig csapdos emberlovain, mire megindul a fogat a várból ki, hegyre föl, hegyről le, arra, a merre az a csapás maig is látszik.

Ágnes kisasszony minden nap így jár Istentiszteletre a sülyi templomba.

És Ágnes kisasszony meg meri csókolni a feszületet, le is borúl az Isten anyja előtt s könnybe lábadt szemekkel rebegi el a szűzek imáját.

A mikor vége az ájtatosságnak, nagy pénzt vet a templom perselyébe. Aztán újból kocsijára kap s gyi, hajrá!

Ha útközben az éheztetett ígások közül valamelyik kidől, azt holtra veri ölmos korbácsával s gyönyörrel babrál az áldozat bugyogó vérében.

Sokáig élt így Ágnes kisasszony az Úrnak és a szerelemnek, annak buzgóságát, ennek legényeket áldozva.

Hanem egyszer, a mikor iszonyú vihar tombolt s Ágnes kisasszony nem állhatott ki az erkélyre, kürtszó hangzott a várkapu előtt.

Ifjú dalia kért menedéket az ítéletidő elől, csak mig lecsilapodik az orkán; mert sietős az útja, arájához, esküvőre megy!

Ágnes rávetette lángoló tekintetét, rámosolygott, kitérta karjait; de a lovag nem szédült el.

Aztán suttogni kezdett édesen, szenvedélyesen, könyörgőn.

— Lásd, magányos, elhagyott leány vagyok, de sem rút,

sem szegény. Minek mennél tovább? Jőjj az én keblemre, légy az én mátkám, büszke, szép vitéz!

— Sajnálom árvaságodat, csodálom bájaidat, de nem kell az ölelése; menyasszonyom vár, őt nem hagyom bármily gazdagságodért!

Haragosan villámlottak Ágnes szemei s ezüst kürtjét ajkaihoz emelte.

Búgására fegyveresek rohantak be s a daliát, bár hősileg védekezett, legyőzték.

Mély sebektől vérezve, még térdre rogyottan is viaskodott, rettentőn átkozva kegyetlen megrontóját.

Ebben a pillanatban borzasztó dörrenés rázta meg a várat, vakító lángok árasztották el és a bűntanya csakhamar iszonyú ropogással, recsegéssel sülyedt a föld alá.

Emlékeztetőül belőle egy kődarab sem maradt, de Ágnes kisasszony maig is él, mint kígyó, elátkozottan abban a barlangban, a mely a hegy derekán sötétlik.

Éj idején kicsúszik odújából s végig gyűrűzik azon a csapáson, a melyen őt egykor szomorú áldozatai vonszolták.

Szemei égne, mint a karbunkulus s bűvös dalt zengedez Jaj, a kit éneke arra az ösvényre csalogat!

Ha férfi az, legott forró szerelemre gyúl; ha leány, csapodár, kegyetlen, férfiak átka lesz.

*

Mikor Mendy Tamás azon az éjszakán az erdőn cserkészett, alighanem erre az elátkozott mesgyére tévedett s megrészegült a Kígyó-kisasszony csábénekeitől; mert szinte bódultan, keblében lobogó vágygyal tért a Keresztút-csárdába, a hol akkoriban Eszti, az angyalszép csaplárosné rézítczében mérte a hegy levét.

— Száz itcze bort, száz szál gyertyát, minden csókra ezret ráadásul, világszép galambom!

És Mendy Tamás elfeledte, hogy zuzmarás a feje; nem jutott eszébe a felesége, lánya; nem törődött azzal, hogy Eszti borongós éjszakákon a Kígyó-kisasszonyhoz jár ördögpraktikát tanulni, férfisziveket veszíteni.

Nem látott egyebet Eszti nevető két szeménél, csilingelő ajkainál; nem érzett mást Eszti ledér szívének dobbanásánál.

Részeg volt a kéjtől, annyira, hogy nem is látta, a mikor sötét arczczal betoppant az a legény, a ki arczához kapta fegyverét, a mely villant, durrant és Mendy Tamás a szerelem szárnyain nyomban túlvilággá repült.

Igy történt, hogy Szent-Iván éjszakáján Mendy Tamást a felesége, lánya holtan vette le a szekérről.

Elátkozott úton ne járjatok, a Kígyó-kisasszonyoktól pedig őrizzétek!

Dalok.

Olasz eredetiből: dr. Cs. Papp József.

Három madár . . .

Három madár csicsereg az ágon,
Siratják a boldogtalanságom.
Én legalább azt gondolom máig:
Azt siratják szívük szakadtáig,
Nem várom be szívük szakadását:
Sorra járom hat falu határát;
Akadok én még tán olyan lányra,
A kit az a három madár
Vig nótával várna.

Az én ellenségem.

Nincs énnekem ellenségem itten,
— A némettől megmentett az Isten, —
De a mostani szeretőm
Varrja is már a szemfedőm:
Nehéz szívvel azt, az órát várja,
Mikor néz a gazdag bíró rája.

Elkészett karácsonyi ajándék.

Egy anya dr. Kövér Kálmánnak.

A kicsinyek szobájában lassan-lassan alápereg az utolsó tű is a fenyőágról s a tűzre kerülő száraz fával elillan házunkból az erdők üdítő illata is.

Elnémúl az ünnepek naiv költészete, elhagynak bennünket azok az egyszerű örömek, a melyek kicsinyeink kaczagó, csacsogó ajkairól oly melegítőleg áradtak szíveinkbe.

A Jézuska-hozta ajándékok, a selymes hajú babák, bégető báránycák, pajkos gazdáik szeretetét immár csonkán, bénán sínylik a zugolyban: minden oly hamar pusztúl ezen a mulandó világon!

*

Akkor is karácsony volt, de nem ilyen vidám, mint a mostani, hanem szomorú, igen szomorú könnytől, kétségbeeséstől, jajtól terhes karácsony!

Az én kis Czillám, a kinek olyan ragyogó, göndören omlatag szőke a haja, mint annak a bábúnak, a melynek ő most a tört lábait kötözgeti; olyan szeliden fénylő ibolyakékek a szemei, mint az angyalkáié ott a karácsonyfa sudarán; hát ez az én gyönyörűségem

leánykám, a mikor javában készült az angyalhozta karácsonyfa, pihegve dőlt az ölembe.

Szemei fátyolosan csillogtak, a lehelete égetett s gyöngé teste reszketett a forró hidegtől.

Egyszerre oly nagy lett a rémület nálunk, hogy az angyal is ijedten rebtent el tőlünk, elkészítettlenül hagyva a karácsonyfát.

Ott hánykódott, zihált a mi drága kicsikénk fehér ágyacskájában s mi remegő szívvel álltuk körül, aggódva figyelve őt, kétségbeeséssel nézve egymást; mert éreztük, hogy nem a Jézuska, hanem a halál angyala jár a mi házunkban.

Az előszobából léptek hallatszottak. Az orvos jött.

Hogy lestük minden tekintetét! mily kétségbeesett, görcsös bizalommal kapaszkodtunk minden szavába.

És ő odaült a kis ágyacskához s mintha egy személyben atyja, anyja lett volna kicsiny betegének, maga takargatta, ápolgatta a mi elszállni készülő reménységünket.

Maga volt a testet öltött jóság s mégis óriásnak rémlett a mi szemeinkben; szinte láttuk, hogy perczről-perczre mily rettenetes harcot vív a gyermekek könyörtelen ellenségével, a diph-
tériával.

Már-már szürkülni kezdett, a mikor diadaltras, elégedett mosolylyal pillantva ránk, távozni készült.

— Hál' Istennek, a drága kicsikét megmentettük!

Nem tudom, hogy bőditő örömnkben sirtunk-e, kaczagtunk-e, csak azt tudom, hogy boldogságunk megmentőjének a kezét hirtelen megcsókoltam. Valahányszor ez a csók eszembe jut, szívemet az elégedettség melege tölti el: nemesebb, jötevőbb kezet igazabb hála csókja nem ért soha!

*

Most, a mikor a mi kis leánykánkkal vigan és boldogan ünnepelhettük meg a karácsonyt, eszembe jut a szomorúságnak és kétségbeesésnek ama sötét estéje is, s a karácsonyfa galyaiból koszorút fonva, elkésett karácsonyi ajándékkül köszönetet és üdvözetet küldök a mi feledhetlen jötevőnknek, a kicsinyek nemtőjének, a legjelesebb gyermekorvosnak, *dr. Kövér Kálmánnak*, a nemes szívek legnemesbbikének.

Tudom, hogy ezt a köszönő üdvözetet sok ezer anya szive fogja hálataljesen utánam dobogni, hiszen *dr. Kövér Kálmán* majdnem százezernél több gyermek életét mentette meg.

Illő tehát, hogy a gyermekek ünnepén megemlékezzünk róla is.

Adja az ég, hogy a magyar tudományosság dicsőségére, a szülők és gyermekek áldására még sokáig működhessék.

*

Dr. Kövér Kálmán hirnevének öregbitésére gyöngé az én tollam, hiszen érdemeinek elismerése betölti az egész országot;

fölhatott az felséges királyunkig, a ki a legkitünőbb gyermekorvost királyi tanácsossá nevezte ki.

Nem is azért ragadtam meg a tollat, hogy együgyű dicsérettel bántsam az ő páratlan szerénységét, hanem azért, hogy valamire kérjem, olyanra, a mivel betetőzi azt a sok jót, a mit mi anyák neki köszönhetünk s a mivel ő maga maradandó emléket állit saját nevének.

Tény, hogy mi anyák tudatlanok vagyunk s tudatlanságunk nem egyszer veszélyezteti gyermekeink egészségét és életét.

Mily meghálálhatlan jót tenne *dr. Kövér Kálmán*, ha egészség-tant irna az anyák számára, ellátva az ő tapasztalatainak gazdag tárházából vett tanácsokkal a gyermekekkel való bánásra és azok ápolására vonatkozólag.

Sem az iskola, sem a társadalom nem oktatja, nem segíti a nőt anyai hivatásában, méltó és szép gondolat tehát, hogy a kisdedek nemtője, *dr. Kövér Kálmán*, siessen a magukra hagyott s csak a maguk kárából tanulható anyák támogatására.

G. L.

A Petőfi-társaság.

A Petőfi-társaság nagygyűlése az Akadémia dísztermében — előkelő, felerészben hölgyekből álló közönség jelenlétében tartott meg.

Az első felolvasó az ujonnan megválasztott tag, Bartha Miklós volt, ki »Nemzeti irány« című művét nagy érdeklődés közepette olvasta fel. Utána Zichy Géza gróf következett »Lámpaláz« című humoros felolvasásával. Különösen tetszett az intendáns korából elmondott visszaemlékezése, a melynek szelid pikantériája számos találó észrevételt rejtett a mai viszonyokra. Ábrányi Emil »Vándor« című költeményét nagy hatással olvasta fel, különösen szép a következő részlet:

»Mint futó tűz, úgy rohant keresztül
A városon, hogy itt van, földre szállt!
Ő, a ki ül az Isten jobbja mellett
S bennünket egykor üdvösségre vált!
Az emberek kábán futottak össze:
»Hallottad? — Itt van! —
Szent Szűz légy velem!
Gyötrő sóvárgás, édes félelem!
És a király föltette koronáját,
Az érsek drága püspöksüvegét,
És grófok, bárók kapkodták magukra
A forgós kucsmát, bársonyos zekét.
Vöröslő fáklák gyúltak ki az éjben,
Az utca pezsgett, mint a tenger-ár.

S a nagyszerű processzió megindult
 Keresni a vándort:
 Hol van? Merre jár?
 Harangzúgás közt mentek, mendegéltek,
 Város nem látott még ilyen csodát!
 De fáradságuk hasztalan! Hiába
 Kutatnak végig minden palotát.
 Ott lesz talán a pompás templomokban,
 Hol orgonák mély, szent moraja szól?
 A zárdákban, hol szűzies lemondás
 Uralkodik? . . . A vándor nincs sehol.
 És ekkor, messze, künn a város végén,
 Hol nép lakik, nálunknál aljasabb:
 Egy szűk, kis ablak annyi fényt lövell ki,
 Minthogyha onnan kelne föl a nap.
 Káprázó szemmel, álmétkodva gyűlnek
 A ház elé, a honnan jó a fény . . .
 S látják a vándort, a kit úgy kerestek
 A legsilányabb kunyhó közepén.

Ott áll, tündöklő, hófehér ruhában,
 Mindegyik karján egy koldús gyerek.
 Karácsonyfát hozott nekik s a vékony
 Gyertyákat most ő gyújtogatja meg.
 A kisdedek tapsolnak és kacagnak,
 Hálás örömmek édes csöppje gyűl
 A rongyos özvegy elfásult szemében
 És ő velük sir és velük örül.

Bocsát szemükre mély, irgalmas álmot
 A kicsiket lágyan lefekteti,
 Aztán kimegy . . . A fényes társaságra
 Rá sem tekint a bús názáreti.
 Egy szava sincs hozzájuk. Csak a légben
 Zendül hozsánna, búbájós zene,
 Míg lassan, lassan eltűnik a földről
 A szenvedők s szegények Istene.

A zúgó éljenzés után Bársony István lépett az asztalhoz és
 »Költemény prózában« című művét olvasta fel.

A közönség a gyönyörű költeményt tetszéssel fogadta.

Bartók Lajos következett s elszavalta »Szirmay Tamás, Szirmay
 Jób« történeti tárgyú remek művét. Rákosi Viktor »Történet, mely-
 nek vége nincs« című művével derült hangulatot keltett a hall-
 gatóságban.

Felolvasás után az István-fogadóban bankett volt, melyen a
 sikertült pohárköszöntők egymást érték.

A magyar képzőművészet.

Írta: Tomori Gusztáv.

I.

Minden nemzet képzőművészetének annak szívevéreből kell serkennie, hogy visszatükröztesse népének egész szellemvilágát: gondolkozását, törekvéseit, jellemtit, ábrándjait, szokásait feltüntetvén multjának dicsőségét, történetét. Egyszóval az ő testének és lelkének megszemélyesítője legyen.

Mindezen sajátságokat és jellemvonásokat feltaláljuk a fejlettebb s erősebb nemzetek művészetében.

Ha nézzük az angolét, annak a rendkívüli finom étherszerű és rytmikus érzelmevilágát, szabatos és rendkívül komoly gondolkozását látjuk képzőművészeti alkotásaiban; egész az antik görögösségig menő hidegvérrel és egyszerűséggel párosulva. A francziában a könnyed szellemességet, magas fokú ízlést, a fantáziának s a realiztikának megszámlálhatlan változatát és keverékét. A németnek egyenes jellemét, nagy akaraterejét s mindenek fölött erős nemzeti érzületét látjuk művészetében kifejezve.

A spanyolében, mely néplel talán a legerősebben nyilvánul a festői talentum, az ő nagy történelmi traditióit vegyítve grandiózus büszke jellemével és a búskomorsággal árnyalt vadságot érezzük végigvonulni műremekein.

A németalföldi művészetét meglátszik e népnek jóléte, az a megelegetett nyugalom, mely csak az ő jellemvonása s a régi idő óta kifejlett államélete és műveltsége nyer bennök teljes kifejezést.

Az olaszban feltűnik az ő léha gondtalansága, édeses enyelgő természete, rajongó érzelmessége. Szaínei csupa pompa, ragyogás, az életkedv derűs mosolya látszik meg benne.

Elmondhatjuk még a svéd és norvégérol, hogy az hideg és kissé merev; de azért nemzeti sajátságokkal és erényekkel az ő művészetük is telvék. A szlávokéiban is erőöl duzzadó énjök sajátossága határozottan domborodik ki. Még most van fejlődésében, de nagy jövője lehet.

Való igaz, hogy önálló művészetét csakis teljesen független politikai élettel és intézményekkel bíró országnak lehet, mert gondolatvilágára és fantáziájára ez határozottan rásüti bélyegét.

Nálunk a 60-as és 70-es évek képzőművészeti termékein jobban meg van a nemzeti jelleg, mint a mostanin. Mai képzőművészeink inkább a kozmopolitizmus felé hajlanak. Honnan van ez? Nem elég ezt onnan magyaráznunk, hogy művészeink a külföldön szerzik meg a magasabb tanulmányokat, mert hiszen Munkácsy és Zichy is ott fejlődtek, sőt ott fejtették ki egész világra szóló működésüket. Ő bennük jobban meg volt a nemzeti sajátság, ősi geniálitás és ezért is kiváló nagyok.

Ők nagyobb ideálokért lelkesültek, bennük annyira meg volt és élt a nemzeti érzés és öntudat, hogy idegen talajban, idegen

levegő áramlata alatt sem tudtak elkorcsosulni. Akkor még nem volt szégyen magyarnak lenni akarni s annak látszani. A maiak inkább avval nyegléskednek, hogy idegen művészeknek látszanak. A legtöbbjét, ha bármely tárlatba beillesztenék, szépen beillenének s nem lehetne őket megismerni, hogy magyarok.

Jól lehet, hogy átalakulási s bizonyos fejlődési korszakot élünk; a külföldről hozott példákat igyekezzenek művészeink magyar formában átgyúrni, de ők erre gyengék, hiányzik belőlük az erős egyéniség, habár sokszor a szükséges készütség meg is van erre, de ez magában nem elég. A kritikának kell tehát éberül őrködni, hogy tehetségük a helyes mederbe tereltessek s a közönség is megkapja a magáét a művészetben a saját szája íze szerint. Az idétlen és vad hajtásokat könyörtelenül le kell metszeni. Nem mint a napi sajtó teszi, hogy a legképtelenebb módon üti a dobot, majd mindegyike mellett, művészeit önhitté, elbizakodottá, a közönséget pedig egészséges józan ítéletében zavarttá teszi.

Már pedig mindaddig virágzó hazai iparművészet s a sokat keresgélt magyar styl mindaddig nem fejlődik ki, míg nem lesz megteremtve a tisztán magyar képzőművészet. Noha itt volna már a legfőbb ideje ennek, mert minden életképes államban manapság e kettő karöltve virágzik, képzőművészete s iparművészete képezi egyik legfőbb nemzetgazdasági erejét s gazdasági forrását.

Itt az ideje, hogy szakítsunk azzal a balítélettel, hogy Magyarország csupán agrárállam, ha a műveltség áradatától nem akarunk elnyeletni s megakarjuk faji jellegünket tartani, mihamarabb művészi állammá is kell átalakulnunk.

Lapunk szent céljául tüzte ki a magyar képzőművészetek ügyeit szolgálni és ezentúl minden művészi eseményről és mozgalomról átszűrte és tisztult nézetet s kritikát fogunk nyújtani, párt és személyi érdek kizárásával, egyedül a hazának s a magyar képzőművészet fejlődésének javára.

S z i n h á z .

A Magyar Színházban december 29-én adták először Rákosi Jenő 3 felvonásos énekes legendáját, melynek czime: »A bolond«. Zenéjét írta: Szabados Béla. A Malonyai Dezső meséjéből irt darab a magyar népeletből van meritve és a régi korból való. A bolond, a kinek Bimbó a neve, egy utszéli csavargó, egy sehonnai, a ki vásárról-vásárra és bucsuról-bucsurra utazik és tánczczal, énekkel, mókával keresi kenyerét. Amolyan eszesbolond, a kinek helyén van a szive, a ki a szabadságát teszi mindenek fölé s a ki csak azért lett bolond, mert mint maga mondja, okosabb az egész világnál. Az árokban talált egy leánykát ezelőtt nyolcz évvel. Czigánygyermek volt, a kit lelketlenül az utcára dobtak. Bimbó nem tudta, hogy kicsoda, magához vette, ápolta

és együtt élt vele. Együtt komédiáznak, együtt csavarognak, mitsem törődve a világgal és mit sem tudva a világról; Bimbó és Bimbella. A bolond azt hiszi, hogy ez mindig így lesz s a leány a ki most tizenhat esztendő, szintén nem tudja elképzelni, hogy ez az apai és testvéri viszony közte és a bolond közt valaha megszakadjon. De történik egy faluban, a hol éppen bucsu van, hogy egy szép magyar levente, a kinek neve: Deli, meglátja a komédiás leányt, és mint ki gyors győzelemhez szokott, büszkén, elbizakodottan csókot kér tőle. A leány határozottan megtagadja kérését, mire az ifju erőszakkal ront neki: csókot lopni. Ekkor az ifju azt mondja: ez az arculcsapás jól esett nekem; de hamar mosd le egy csókkal; mert különben végig vágok rajtad. A leány tréfának veszi a dolgot s ellent áll, mire a levente csakugyan rácsap a korbáccáival s ezzel ámulatosan megszelidíti a leányt, a ki kedvesen, mint a bárány omlik a férfi vállára, csókra nyújtja ajkát. E percztől fogva nagy változás áll be az együgyű, naiv komédiás leány lelkében. Vigsága eltűnt, ábrándozó, nem a régi pajkos leány többé. Szereti azt a férfit, a kit oly erősnek látott. A sorsa meg van pecsételve, de a bolondé is, a ki észre vette a leány baját, s a hogy fölébred a gyanuja, hogy elvesztheti valaha azt az egyetlen társát az életben, most először ébred annak a tudatára, mily örülten szereti a leányt. Csak nehezen fogamzik meg agyvelejében az a gondolat, de mikor sejtelve valóban megvalósul s a leány a deli ifjuval elhagyja őt: akkor az elméje megbomlik, a bolond megőrül és meghal. A zenéje, különösen az ájtatos részekben magasztos. A vidám számok, tánczok, keringők, frisek, lendületesek. Az ujdonság kiállítása mesés szépségű. A kosztümök és a diszletek pazarfényűek. A rendezés kitűnő. A szereplők között első hely illeti Komáromi Mariskát, a ki a komédiás leányt művésziessé állította előtérbe. A bolondot Sziklai Kornél nagy becsűvel játszotta. Szentmiklóssy festői szép levente volt s hatásal énekelt. Az apródok tánca egy rendkívül kedves kép, a darab keretében. Az előadás összevágóan folyt le s a közönség sok szépet látott és hallott. A ki még nem látta, siessen megnézni.

Æ hét története.

A magyar hölgyek részvét-album pályázatának bírálóbizottsága a beérkezett pályamunkák fölött döntvén, az album intenczióinak megfelelően egyet sem talált s melynek értelmében azt a határozatot hozta, hogy újabb pályázat hirdetése nélkül valamelyik előkelő írónőt vagy írót kéri föl a szöveg megírására. A pályamunkák közül kettő, a »nagy szomorúsággal illetett az Úr benünket« és a »mi asszonyunk könyörögj érettünk« jellegűek találtak némi figyelemre méltó kitüntetésre; a többi merő üresség, formátlanság, melyeknek egyike sem üti meg a pályadíj érdemes

elfogadhatóság mértékét. Az allegória pályázat meddősége fölött is hasonló határozat hozatott, amennyiben egyik kiváló festőművésznünk kéretik föl annak megfestésére. A pályamunkák a jelíges levelekkel egyetemben, tíz napon át a beküldők rendelkezésére állanak.

A király a múlt héten a schönbrunni park Hietzing felé eső részében, az ugynevezett »Utventiben« sétált, egyik kezével legfiatalabb unokáját, Hubert főherceget, másik kezével Hedvig főherceg-kisasszonyt vezette. A királyt csekély távolságban egy gyermekcseléd és egy komornyik követte, a gyermekeknek sok mindenfélét mutogatott, a melyek ezeknek a fákon feltűntek. Maga a király is jóízűen mulatott a gyermekek örömén.

Takahira Kogoro japáni követ külön kihallgatáson átadta a királynak a japáni Katalin-rózsa-rendet. A rendjel aranyból való és gazdagon van drága kővel díszítve, az arany gyapjas rend módjára a nyak körül viselik. A követtel együtt megjelent Szugimura első követségi titkár is, ki mint tolmács szerepelt. A követ japáni nyelven mondott beszédében kiemelte, hogy Ferencz József király mily nagy szeretetnek örvend az egész világon és hogy a japáni császár szívének benső vágyát teljesítette, midőn a felséges uralkodónak ötvenéves uralkodói jubileuma ötletéből a Katalin-rózsa-rendet ajánlotta fel. A király meleg szavakkal köszönte meg Muemhitó japáni császárnak megemlékezését és aztán még negyedóra hosszágú beszélgetett Takahirával a kelet-ázsiai viszonyokról.

Ő Felsége Vojnich István főispánt főrendiházi tagsággal összekötött bárói rangra emelte.

Hunyady László gróf temetése a budai várban, a Hunydy-család Uri-utczai palotájában január 2-án ment végbe. A politikai és főúri világ tagjai közül igen sokan vettek részt a végtisztességben. A gyászszertartást dr. Nemes Antal budavári plébános végezte nagy segédlettel. Beszentelés után hatfogatú gyászhintóra tették a nehéz érczkoporsót s kivitték a nyugati pályaudvarra, a honnan a pozsonymegyei Ivánkára szállították. Ott a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték.

Özvegy Bánffy Jánosné báróné, a miniszterelnök rokona 90 éves korában jobblétre szenderült.

Károlyi Ferencz gróf 23 éves korában Londonban a Picadilly streeten lévő lakásán föbelötte magát. Az ifjú gróf a londoni osztrák-magyar követségnél attasé volt s gyógyíthatlan betegsége kergette a halálba. Édes atyja, Károlyi Tibor gróf a szomorú hír után fia ravatalához utazott.

Pártfogóink becses figyelmébe ajánljuk Babik József, egri tanárnak — lapunk mai számában felsorolt változatos és érdekes műveit, melyeket leégett szüleinek érdekében féláron bocsát a fenkölt érzésű irodalom kedvelők rendelkezésére.

Helyreigazítás. Mult számunk diszkiadású példányain tévedésből nyomtatott az előfizetési ár 8 frtra, holott az egy évre 20 frt. A simított papíron kiadott lapunk ára egy évre 8 frt.

